

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 10.

Tisdagen den 20 Februari.

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes två så lydande protokoll:

År 1883 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitieombudsman; och befunnos efter valedlarnes öppnande rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Advokatfiskalen *Nils August Fröman* 46 röster,

till följd hvaraf Herr Advokatfiskalen *N. A. Fröman* blifvit till Riksdagens Justitieombudsman utsedd.

O. E. L. Dahm.

C. v. Stockenström.

Ch. Dickson.

Joh. Jonson.

År 1883 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitieombudsman, i fall denne, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitieombudsmannen kan af svår sjukdom eller annat laga förfall vara derifrån hindrad; och befunnos efter valedlarnes öppnande rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr f. d. Advokatfiskalen *Ture Arvid Billbergh* 48 röster,

till följd hvaraf Herr f. d. *T. A. Billbergh* blifvit till Riksdagens Justitieombudsmans efterträdare utsedd.

O. E. L. Dahm.

C. v. Stockenström.

Ch. Dickson.

Joh. Jonson.

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 10.

Kammaren beslöt, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, hvilka borde anmodas att uppsätta förslag till så väl förordnanden för de valde som underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång; och lades protokollen derefter till handlingarne.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 4.

Herr *G. Sälling* anmälde en motion, om utfärdande af bestämmelser af allmän lags natur rörande afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 96, bordlades.

§ 5.

Herr *C. F. Winkrans* erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 6 dagar från och med den 27 innevarande månad.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ em.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 21 Februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att Riksdagsmannen Sven Andersson i Plöninge till följd af sjukdom, *akut ledrheumatism*, är förhindrad att tills vidare lemna sin bostad, varder härmed intygadt.

Stockholm den 21 Febr. 1883.

Magnus Wikstrand,
legitimerad läkare.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens Särskilda Utskott Herr *G. Sällings* på bordet hvilande motion N:o 96, om utfärdande af bestämmelser af allmän lags natur rörande afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel.

§ 5.

Efter föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motiou om kungörande af tiden för allmänna tings-sammanträden, blef samma Utlåtande af Kammaren bifallet.

§ 6.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 9 § i förordningen den 17 Maj 1872, angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting. *Ang. föreslaget villkor för två eller flere tingslags förenande till ett.*

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr *C. Carlson* (motionen N:o 74), var föreslaget, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande:

Ang. föreslaget
vilkor för två
eller flere tings-
lags förenande
till ett.
(Forts.)

Tillägg till 9 § af Kongl. förordningen den 17 Maj 1872 om ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om härads ting:

Sådan förening, som i denna paragraf omförmäles, må ej ega rum, derest ej frågan derom vid sammanträde af dertill behörigen kallade tingshusbyggnadsskyldige inför häradsrätterna inom domsaga. Der förening ifrågasättes, bifalles af minst två tredjedelar af vid sammanträdet representerade tingshusbyggnadsskyldiga hemman.»

Utskottet hade hemställt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Beträffande detta Utlåtande, mot hvilket Herrar *Anders Persson* och *Magnus Jonsson* inom Utskottet reserverat sig (i fråga om vissa delar af motiveringen), anförde

Herr C. Carlson: Lag-Utskottet har äfven vid denna riksdag bibehållit sin vana att söka aflifva så många motioner som möjligt, och mina motioner synas i detta afseende hafva varit särdeles begärliga för herrar jurister i Utskottet. Då frågan nu redan fallit i Första Kammaren, skulle det väl kunna anses obehöfligt att upptaga Kammarrens tid med något anförande, men jag skall likväl be att få uttala några eriuringar till protokollet.

I den motion uti förevarande ämne, som jag vid förra riksdagen väckte, har jag framhållit åtskilliga olägenheter, hvartill i frågavarande författning, i hvilken jag påyrkat ändring, kan föranleda. Ett nytt exempel på författningens olämplighet ber jag nu få meddela. Det har nemligen beslutats, att Upsala läns norra domsaga, som består af sju tingslag, skall hafva allenast ett tingslag och en tingsstad. Då domsagan innehåller 25 kvadratmil, kan man lätt tänka sig huru lång väg en del häradsbor skola hafva till den gemensamma tingsstaden. Häraf kommer säkert att uppstå ett verkligt oeffter rättighetstillstånd i vissa delar af domsagan. Hade min motion vid sistlidne riksdag vunnit bifall åtminstone inom denna Kammare, så är jag viss på att den omnämnda regleringen alldeles uteblifvit. Oaktadt domhafvandens relationer och släktförbindelser, hvilka kanhända inverkat på frågans afgörande, kan jag icke uraktlåta uttala min förundran öfver att icke justitieministern tillbakavisat ett sådant oförnuftigt regleringsförslag.

Då Lag-Utskottet yttrat, att den uti ifrågakomna författning bestämda reglering afser en snabbare rättskipning vid domstolarne å landet, så kan man med skäl fråga hvarför icke regleringen genast genomfördes i rikets *alla* domsagor. Nu ha mer än 10 år förflutit sedan författningen kommit till stånd, men ännu äro blott högst få domsagor reglerade.

Utskottet anmärker vidare i afseende å regleringen af Upsala läns norra domsaga, att innehafvare af 697 mantal inom domsagan uttalat sig för regleringsförslaget och endast innehafvare af 483 mantal emot detsamma. Denna uppgift har Utskottet förmodligen hemtat ur det protokoll, som förts vid sammanträde af de tingshusbyggnadsskyldige i domsagan inför Konungens Befallningshafvande i

länet. Men denna uppgift är dock icke exakt. Ty protokollet upp- *Ang. föreslaget*
tager bland dem, som förordat förslaget, en större bruks- och jord- *vilkor för två*
innehafvare, som vid sammanträdet vistats å utrikes ort, men hvil- *eller flere tings-*
ken sedermera hos justitieministern gjort hemställan om att regle- *lags förenande*
ringen icke skulle genomföras. *till ett.*
(Forts.)

Det synes icke mycket löna mödan och besväret att väcka motioner i detta ämne, men jag har velat gå mina kommittenters önskingar till mötes, och det är en vanlig regel, att när elden sitter i grannens hus, söker hvar och en att rädda sitt. Man motionerar ju vid hvarje riksdag om utsträckt kommunal- och politisk rösträtt, och då kan man med lika skäl väcka å nyo förslag i en så vigtig sak som den ifrågavarande, hvilken sammanhänger med tingshusbyggnadsskyldigheten. Af de anledningar, jag nu anført, har jag tagit mig friheten att vid innevarande riksdag förnya min motion.

Vidkommande min andra, i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 9 behandlade motion, som står i nära sammanhang med den nu före- dragna, så begagnar jag tillfället att yttra några ord om densamma. Utskottet säger visserligen, »att tingslagens invånare hittills icke undandragit sig att för tingens hållande anskaffa ändamålsenliga lokaler»; men hvilken säkerhet är det väl att så hädanefter äfven skall blifva händelsen. Jag kan åtminstone anföra ett exempel på alldeles motsatsen, nemligen då fråga var om att uppföra ett nytt tingshus för Upsala läns norra domsaga. Då nekade ombuden för tvenne härad att deltaga i förenämnda nybyggnad, af skäl att inom deras domsaga helt nyligen ett dyrbart tingshus blifvit uppfördt och de för öfrigt icke ansågo sig skyldige att bidraga till byggande af tingshus i annat härad och i en trakt, der det ej fans tingslokal. Att dylika omständigheter, utan att de kunna tillintetgöra regeringens förslag om domsagornas reglering, ingalunda äro egnade att åstadkomma något godt förhållande mellan regering och folk, det torde nog Lag-Utskottets skickliga jurister inse.

I hvad jag nu yttrat ligga de hufvudsakliga skälen för mina motioner om förändringar i här ifrågavarande lagbestämmelser. Jag har intet vidare att tillägga och på den punkt, der frågan nu står, ej heller något yrkande att framställa.

Herr P. Persson i Isie: Ingen af reservanterne har angifvit, mot hvilken del af Utskottets motivering de reserverat sig; förmodligen är det mot hvad Utskottet yttrar rörande den ekonomiska lagstiftningen, öfver hvilken Konungen eger att ensam besluta. Jag vill i stället yttra några ord om den andra delen af betänkan- det. Utskottet säger: »I sådana frågor hafva vederbörande häradsbor alltid hitintills lemnats tillfälle att sig yttra och på deras ytt- rande fästs förtjent afseende.» Att häradsborne blifvit hörda, det bestrider jag icke, men att behörigt afseende fästs vid deras ytt- randen, det tror jag icke alltid varit fallet. Tvärt om, jag kan här-

Ang. föreslaget villkor för två eller flere tingslags förenande till ett. uppå anförä exempel från Vemmenhögs härad, som jag represente-
rar vid Riksdagen.

(Forts.) Detta härad utgjorde förut ett eget tingslag för sig. Seder-
mera tillställes ett sammanträde, dit äfven Ljunits och Herrestads
härad genom sockenombud kallades, för att yttra sig öfver den fram-
ställda frågan om alla tre häradens sammansläende till ett tingslag.
Alla ombuden från Vemmenhögs härad, med undantag af två, pro-
testerade häremot och ville att Vemmenhögs härad fortfarande
skulle utgöra ett tingslag.

Att nu vederbörande icke fäste något afseende härvid, utan
sammanräknade alla rösterna, äfven de från Ljunits och Herrestads
härad, är tydligt, ehuru jag icke minnes med säkerhet, huruvida
någon röstöfvervigt var för den meningen att man skulle hafva ett
gemensamt tingshus i Ystad för alla de tre nämnda häraderna. Jag
tror att denna sammanslagning var uppgjord och beslutad redan på
förhand, innan sockenombuden sammankallades och hördes, och att
sammanträdet med dem endast hölls för syn skull.

Det synes emellertid mig som om Lag-Utskottet bort fästa mera
afseende vid denna motion än som skett, men jag vill dock icke
nu yrka på återremiss af frågan, emedan jag väl vet att det icke
skulle tjena till något.

Jag vill ytterligare tillägga, att hvad jag här anført skedde, innan
den nuvarande ministären kommit till.

Herr Thomasson: Då hvarken, af motionären eller af den
siste ärade talaren framstälts något yrkande, kunde jag alldeles
afstå från ordet, men då jag en gång fått det, vill jag i någon mån
söka bemöta hvad som sist yttrades.

Det är utan tvifvel en sanning att beslut om flera härads sam-
manslagning till ett tingslag af regeringen faststälts äfven der me-
ningarne om fördelen deraf varit delade bland de tingshusbyggnads-
skyldige, men deraf torde icke få dragas den slutsatsen, att icke till-
börligt afseende fästs vid häradsbornes åsigter och önskningsar.
Det är nemligen afsigten med 1872 års förordning att genom en
sammanslagning af flere härad till ett tingslag åstadkomma större
snabbhet i lagskipningen. Detta är ett allmängiltigt och hela lan-
det omfattande intresse; och det kan icke vara rimligt, att det
skulle få bero uteslutande på de tingshusbyggnadsskyldige att om-
intetgöra detta syfte.

Jag tror mig emellertid kunna konstatera, att hvarken veder-
börande tillstyrkt, ej heller regeringen anbefalt en sådan samman-
slagning om derigenom uppstått oskäligt betungande kostnader för
häradsborne eller andra olägenheter, hvilka icke mer än uppvägs
af de fördelar, som derigenom tillskyndades det allmänna. Denna
sak har behandlats med mycken försigtighet och varsamhet, sär-
skildt på sista tiden, då frågan om reorganisation af domstolarne
kommit på dagordningen, emedan man icke kan på förhand beräkna

huru en sådan sammanslagning skall komma att passa in i den nya domstolsorganisationen.

Då således å ena sidan det viktiga målet att söka få afhjelpat den långsamhet i lagskipningen, hvaröfver så allmänt och med så mycket fog klagats, icke bör helt och hållet skjutas undan för lokala och jemförelsevis underordnade intressen, samt dessa intressen å andra sidan blifvit vederbörligen beaktade och skonade, har Utskottet icke haft skäl att tillstyrka motionen. Den insinuation motionären så väl här i Kammaren som i motionen framkastat, att sådana sammanslagningar skulle ske endast för domarens bekvämlighet, skall jag lemna alldeles obemött. Jag yrkar bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

*Ang. föreslaget
vilkor för två
eller fleretings-
lags förenande
till ett.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-
maren Utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om tillägg till 26 kap. 4 § Byggningabalken.

§ 8.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer.

Uti *punkten 1* hade Utskottet yttrat sig öfver dels Kongl. Maj:ts i den nädiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag om beviljande af ett anslag för år 1884 af 300,000 kronor till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, dels ock två motioner — den ena afgifven inom Första Kammaren af Herr *J. E. Nyström* (motion N:o 21) och den andra afgifven inom Andra Kammaren af Herr *G. Hæggström*, med hvilken Herrar *A. Markstedt*, *N. Boström*, *P. A. Hellgrén*, *J. R. Wikstèn*, *A. H. Sandström*, *H. F. Bergström*, *N. Nilsson* i Vrångebol och *J. E. Jansson* instämt (motionen N:o 76) —, deruti föreslagits, att till berörda ändamål måtte för år 1884 anslås 400,000 kronor; och hade Utskottet på anförda skäl tillstyrkt, att Riksdagen måtte, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition och med bifall till de af Herrar Nyström och Hæggström väckta motioner, för år 1884 till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisa ett belopp af 400,000 kronor.

*Ang. anslag till
vägars anlägg-
ning och för-
bättring.*

Efter uppläsning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *O. B. Olson*, *C. A. Larsson*, *Sven Nilsson*, *Aug. Peterson*, *P. Pehrs-*

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring. (Forts.)

son i Törneryd och C. Magni inom Utskottet anmält reservation under yrkande på det ifrågavarande anslagsbeloppets fastställande till 300,000 kronor, yttrade

Herr O. B. Olson: Jag har icke kunnat i denna punkt förena mig med Utskottets åsikter, hvilket gjort att jag vid densamma reserverat mig. Såsom utlåtandet upplyser och som äfven af Kammarens ledamöter känt är, blef senast vid 1881 års riksdag det ifrågavarande anslaget höjdt till 300,000 kronor. Det tyckes vara temligen djerft af Utskottet att efter så kort tid nu föreslå, att detta anslag skulle ökas med 100,000 kronor eller till 400,000 kronor, då det ännu åren 1880 och 1881 utgick med endast halfva beloppet eller 200,000 kronor. Herr Statsrådet och chefen för Civildepartementet har också uttryckt denna mening, då han, oakadt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen varmt förordat detta anslag, ändock icke tillstyrkt Kongl. Maj:t att framkomma med proposition i detta hänseende. Såsom känt är, hafva emellertid åtskilliga motionärer så väl från denna som från Första Kammaren nu yrkat på att detta anslag skulle höjas till sistnämnda belopp eller till 400,000 kronor, ett yrkande som också Stats-Utskottet för sin del bifallit. Mig synes det deremot högst olämpligt om Riksdagen skulle på enskild motionärs framställning bevilja en så stor tillökning i detta anslag, som så nyligen förut blifvit tillökt. Deraf skulle i första rummet en rubbning i den uppgjorda budgeten för 1884 uppstå; och dessutom kan jag för min del icke vara med om att tillstyrka ett så stort anslag till vägbyggnader. Ty följderna skulle antagligen blifva den, att då en så stor summa ställes till Kongl. Maj:ts disposition, äfven de medel, som erfordras för en och annan större vägförbättring, tagas från denna fond, hvilket jag anser icke vara lämpligt, ty i fråga om sådana större vägförbättringsföretag anser jag Riksdagen förut böra höras.

Utskottet har vidare såsom skäl för det slut, hvartill det kommit, sagt att äfven med 100,000 kronors tillökning på detta anslag skulle anslaget till väg- och vattenbyggnader detta år ändock blifva endast obetydligt högre än det var under de näst föregående åren. Det är likväl icke så obetydligt som man vill låta påskina, ty det är 60,000 kronor. Hvarför detta anslag för 1882 och 1883 ställes så högt kommer sig nemligen helt enkelt deraf, att, när 1877 års riksdag beviljade ett särskildt anslag för väganläggning emellan Sorsele kyrka och Strycksele by af mellan 3- och 400,000 kronor, fördelades detta på de nästföljande åren. dock så att den anpart, som belöpte för hvardera af åren 1882 och 1883, kom att uppgå till det höga beloppet af 80,000 kronor. Det är också deraf som det nu återstående beloppet kunnat upptagas till allenast 39,686 kronor.

På grund af hvad jag nu anfört vill jag för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag åt Utskottets utlåtande.

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Heder-

stierna: Då Kongl. Maj:t för det nu föredragna ändamålet endast äskat ettbelopp af 300,000 kronor, så har det skett på de skäl, som finnas i statsrådsprotokollet anförda; men behovet af ett ännu större belopp har dock der blifvit erkändt och af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållet. När nu Utskottet för sin del föreslagit förhöjning af detta belopp till 400,000 kronor, så kan regeringen icke annat än med nöje se, att Riksdagen bifaller detta Utskottets förslag; och jag har ett särskildt skäl, hvarför jag skulle önska att Riksdagen bifölle denna framställning, för hvilket skäl jag ber nu få redogöra.

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

År 1881 i September inkom från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesterbottens län en framställning om statsunderstöd för väg från Byske by till en plats i Norrbotten, hvars namn för ögonblicket undfallit mig. Denna väg var beräknad till en längd af 8 mil och kostnad af omkring 180,000 kronor. De medel, som för åren 1882 och 1883 varit af Riksdagen ställda till Kongl. Maj:ts förfogande för väganläggningar och vägförbättringar, hafva icke lemnat tillgång till denna viktiga kommunikationsleds understödjande. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesterbottens län har med anledning deraf för några få dagar sedan gjort förnyad framställning om statsunderstöd. Men då han befarade, att äfven det allmänna anslag, som af Kongl. Maj:t blifvit äskadt för 1884, skulle visa sig för ändamålet otillräckligt, har han hemställt att Kongl. Maj:t skulle göra särskild framställning till Riksdagen om understöd för berörda väganläggning, som vore af synnerlig vikt och hvarigenom äfven skulle vinnas den fördel, att arbetsförtjenst kunde beredas åt den talrika arbetarebefolkning, som fått minskad arbetsförtjenst genom den nya skogslagens trädande i kraft.

Om Riksdagen nu skulle höja fonden till 400,000 kronor, så lider det intet tvifvel, att från denna fond skulle kunna beredas någon tillgång för ifrågavarande anläggning, och skulle således någon särskild proposition till Riksdagen för detta ändamål blifva öfverflödig.

Grefve Sparre: Efter de förklaringar, som Herr Statsrådet nu afgifvit, är all vidare diskussion enligt min åsigt öfverflödig. Jag kan för min del dock icke underlåta att bemärka, att då den förste talaren och reservanten från Skåne afstyrkte detta anslag, så var det en besynnerlig händelse, att bland alla de provinser, från hvilka ansökningar om anslag för ifrågavarande ändamål framstälts, förekommer icke Skåne. Detta bevisar således, att man icke alltid sätter sig in i andra provinser ställning samt icke känner det behof och den nödvändighet i afseende å anläggning af vägar, som der möjligen må förefinnas. Jag är i tillfälle att kunna upplysa, att från det län, jag tillhör, inkomma årligen ansökningar om anslag till vida större belopp än som kunna beviljas, och just därför att fonden varit så liten, har Kongl. Maj:t varit nödsakad att så

Ang. anslag till
vägars anlägg-
ning och för-
bättring.
(Forts.)

fördela den mellan de särskilda länen, att till exempel för en väg-
anläggning, hvartill behöfts 30,000 kronor, beviljats 10,000 kronor
för ett år, 10,000 för det nästföljande året och 10,000 för året
derpå, hvilket haft till följd att, då arbetet derigenom blifvit för-
deladt på längre tid än som behöfts i fall anslaget på en gång blif-
vit lemnadt, äfven kostnaden för arbetet blifver större än behöfligt
varit. Vi hafva gjort så ofantligt mycket för kommunikationerna
i vårt land, i främsta rummet för jernvägars anläggande, men det
är alldeles uppenbart att, för att dessa jernvägar skola göra verklig
nytta, nya vägar till dem måste anläggas, och den omständigheten
att de, jag vågar säga, ohyggliga backar, som åtminstone i det
län, jag tillhör, på många ställen ännu finnas, af brist på medel
icke kunna omläggas, utgör, enligt mitt förmenande, ett så väsent-
ligt hinder för trafiken, att Riksdagen borde företrädesvis behjerta
ett behof, som, efter hvad också af Utskottets utlåtande visar sig,
delas af de allra flesta länen, efter som från icke mindre än tjugu
län inkommit ansökningar om anslag till vägförbättringar, af hvilka
anslag ensamt det för Norrbottens län ifrågasatta är betydligt större
än hela den för ändamålet disponibla fonden.

Jag vill icke längre upptaga herrarnes tid, förvissad som jag
är att det ifrågavarande behofvet är så uppenbart för hvar och en,
som har någon kännedom om landets naturförhållanden, att något
vidare ordande om detta behof icke är af nöden, och yrkar jag för
den skull på bifall till Utskottets förslag.

Herr Farup: Så stor sparsamhetsiffrare jag än är, kan jag lik-
väl icke annat än till motionärerna och Utskottet hembära min tack-
samhet för deras åtgöranden i denna sak. De skäl, som den förste
talaren anförde mot Utskottets förslag, förekomma mig hufvudsakli-
gen vara af formell natur, och efter det yttrande, som nyss afgafs
af Herr chefen för Civildepartementet, synes intet verkligt hinder
böra finnas för beviljande af dessa 400,000 kronor till vägars an-
läggande och förbättrande. Hvad som i första rummet bör väga
mest här vid lag, synes mig vara *det verkliga behofvet*, och att detta
föreligger, framgår otvetydigt af Utskottets utlåtande, hvadan nå-
got annat hinder för bifall till detsamma icke torde finnas, än det
som möjligen kunde ligga deri, att tillgångar icke kunna beredas.

De som tillhöra de delar af landet, som numera blifvit försedda
med icke blott landsvägar, utan äfven jernvägar, kunna svårligen,
om ens i den ringaste mån, göra sig en föreställning om de stora
svårigheter, hvaremot man har att kämpa i de landsorter, der icke
blott icke backiga vägar, utan alls inga vägar finnas, och der det enda
fortskaffningsmedlet består uti att *klöfja*. Då det antagligen är en-
dast ett fåtal inom denna Kammare som har reda på huru detta
tillgår, så skall jag tillåta mig att med några få ord upplysa derom.
En s. k. klöfjesadel lägges på en hästrygg och derpå kan sedan fors-
las saker af 10 till 12 hispunds vikt, men dertill åtgår naturligtvis

icke så ringa tid. När man jemför detta obehväma och dyra fortskaffningsmedel med de utvägar man har att färdas uti andra delar af landet, måste man anse det vara nära nog omöjligt att existera i de trakter, der man är tvungen att betjena sig af dessa klöfjedon, och jag är förvissad om att, i fall någon af de ärade reservanterna blefve erbjuden till skänks ett hemman i dessa trakter, der man är nödsakad att på nämnda sätt färdas sina 6, 8 till 20 mil för att uppnå allmänna landsvägen, med skyldighet att der lefva och vistas, han nog skulle svara: nej, jag tackar. Det synes mig derföre som om tiden vore inne att förpassa dessa klöfjedon till Nordiska muséet, der de torde hafva sin rätta plats i en tid, då man har ångan till sitt förfogande. De vanlottade delar af landet, jag nu beskrifvit, hafva visserligen fått sig beviljade åtskilliga lindringar i de besvär och skyldigheter mot det allmänna, som dem åligga, men jag tror att det vore bättre för dem om dessa lindringar borttoges och de i stället komme i åtjutande af de tidsenliga kommunikationer, hvarmed öfriga delar af landet blifvit lyckliggjorda, och då, för att detta må låta sig göra, den begärda summan 400,000 kronor synes mig alldeles icke för hög, utan snarare tvärt om. kan jag icke annat än på det varmaste tillstyrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

Herr Gumælius: Det har redan blifvit yttradt åtskilligt i denna fråga, så att icke mycket återstår att tillägga; något ber jag dock att få anföra.

Vår ärade ålderspresident gaf anledning antaga, att man skulle kunna ordna åsigtorna i denna fråga efter som man vore hemma i det ena eller andra länet och i följd deraf hade mer eller mindre direkt nytta af det ifrågavarande anslaget. Jag vill visserligen icke antaga, att vår ärade ålderspresident i allmänhet skulle vilja lära oss något sådant, men, som sagdt, i denna fråga tycktes han antaga, att man här i Kammaren skulle låta sin åsigt bestämmas allt efter det större eller mindre intresse man kunde hafva att få ett högre anslagsbelopp. Emellertid gjorde han sig verkligen den gången skyldig till ett misstag, då han uppgaf att två af reservanterna skulle tillhöra ett län. från hvilket icke någon ansökning om delaktighet i detta anslag afgifvits; men härvid inträffar, att alla sex reservanterna äro, märkligt nog, från län som skulle få del af anslaget. Deremot tillhör jag verkligen ett af de fyra län som icke stå på listan; och då reservanterna varit nog oegennyttige att, fastän de län de tillhöra skulle få nytta af den ifrågasatta höjningen i anslaget, likväl rösta för det lägre beloppet, så må det icke förvåna om jag å andra sidan talar för den högre summan. Jag anser det nemligen så väl af Utskottet som af åtskilliga talare här i dag vara mer än tillräckligt ådagalagdt, att behof af det högre anslaget förefinnes, och likaså anser jag det vara af statsverkspropositionen ådagalagdt, att tillgångar finnas för behofvets fyllande. Dermed borde saken också kunna få anses afgjord och Utskottets hemställan bifallas. Men

Ang. anslag till
vägans anlägg-
ning och för-
bättring.
(Forts.)

här tillkommer äfven något annat, och det är egentligen för att uttala detta, som jag begärt ordet. Det må vara, att detta ligger något vid sidan af sjelfva saken, men det ligger dock icke alldeles utom densamma.

Då jag röstar för det högre anslaget, gör jag detta, så att säga, af *principiella* skäl, oaktadt jag visserligen icke underskattar de praktiska fördelarne. Om man ser på den Kongl. statsverkspropositionen, så sönderfaller den, som vi alla veta, i nio hufvudtitlar. Den kan sägas vara uppställd efter den »Kongl. konstens» formel tre gånger tre, ty den kan i sjelfva verket sönderdelas i tre olika grupper, hvardera gruppen omfattande tre hufvudtitlar. Den ena gruppen vill jag kalla den företrädesvis *produktiva*, och dit räknar jag då sjetta, sjunde och åttonde hufvudtitlarne; den andra gruppen åter är den hufvudsakligen *improduktiva*, till hvilken höra fjerde, femte och nionde hufvudtitlarne. Slutligen kommer den tredje gruppen, hvilken jag kanske hade bort nämna först, den som omfattar första, andra och tredje hufvudtiteln; men i afseende på dem är jag icke rätt på det klara med om de kunna anses öfvervägande produktiva eller improduktiva; vi kunna därför kalla denna grupp för den neutrala, och den lemna jag också för ögonblicket ur räkningen. Väger jag nu den produktiva och den improduktiva gruppen mot hvarandra, så finner jag, att i den nu föreslagna statsregleringen ganska nära jemvigst dem emellan eger rum, i ty att anslagen i hvardera gruppen uppgå till ungefär 32 millioner kronor, dock så att de för den improduktiva gruppen utgöra något mera, men för den produktiva åter något mindre än 32 millioner. Denna jemvigst är dock, som vi alla känna, mera skenbar än verklig, ty inom den improduktiva gruppen tillkommer en hel del kostnader, som i budgeten icke äro synliga, under det att deremot inom den produktiva gruppen finnas upptagna åtskilliga poster, som rätteligen icke torde böra vid sådan jemförelse inräknas, såsom till exempel utgifterna till tull, post, telegraf, jernvägstrafik med mera. När emellertid förhållandet emellan de båda grupperna är sådant som jag nu nämnt — ett förhållande som jag från min synpunkt icke kan betrakta annat än som ett grymt missförhållande —, har jag icke kunnat med fullt jemmod se huru dessa saker nu af vederbörande jemkats ihop. För att få till stånd detta skenbara jemvigstförhållande af 32 millioner på hvardera sidan, har nemligen Kongl. Maj:t i år ökat anslagen under fjerde, femte och nionde hufvudtitlarne med tillhoppa 3,800,000 kronor; men om vi gå till sjetta, sjunde och åttonde hufvudtitlarne, huru stor är väl ökningen der? Hafva Herrarne gjort sig möda att räkna efter det? Ja, der förekommer i sjelfva verket en *minskning*; visserligen ganska obetydlig, den belöper sig allenast till 14,000 kronor, men det är dock en minskning. Jag tycker icke om den sortens jemvigst mellan produktivt och improduktivt. Jag tror, att det är ett produktivt företag — äfven om det icke lemna någon ränta — att bygga nya vägar i landet och förbättra de gamla, dåliga; och jag vill gerna

vara med om att följa Stats-Utskottet, när det tillstyrker någon välbeförlig tillökning i anslagen för produktiva ändamål, likasom jag också gärna skall vara med, om Utskottet vill föreslå motsvarande nedsättningar på den andra sidan.

Ang. anslag till vägar anläggning och förbättring.
(Forts.)

Herr Hæggström: Det är icke ofta som jag besvärar Kamraren med någon framställning, och då det någon gång skett, har jag varit nog lycklig att icke behöfva förfäktat något lokalt intresse. Så är äfven förhållandet denna gång, då jag gjort framställning om att bidraget för anläggning af nya samt förbättring af backiga eller eljest mindre goda vägar måtte höjas till 400,000 kronor, en förhöjning som skulle komma hela landet till godo. Och jag hade hoppats att efter den utredning af frågan, som uti Kongl. Maj:ts proposition angående statsverket lemnats, mitt förslag icke skulle möta något motstånd, helst förhöjningen var så måttligt tilltagen som 100,000 kronor, och ett stort behof i detta afseende länge förefunnits. Jag finner nu emellertid att åtskilliga af Stats-Utskottets herrar ledamöter reserverat sig emot Utskottets tillstyrkande hemställan och att dessa reservanter just äro från de orter, som äro allra bäst lottade i afseende å kommunikationer. Dessa herrar hafva icke haft något emot att Riksdagen beviljat för deras respektive orter nyttiga anslag, i hvilket afseende jag särskildt vill erinra om det för några år sedan voterade anslaget till anskaffande af båt-hamnar, och till detta Riksdagens beslut medverkade jag med nöje, fastän det afsåg ett lokalt intresse. Det är derföre hårdt att se, att från dessa orter motstånd nu möter. Om man går tillbaka och ser efter af hvilka belopp de olika orterna inom riket för ifrågasvarande ändamål kommit i åtnjutande från statsverket, så framgår detta af Styrelsens för Allmänna väg- och vattenbyggnader berättelse för år 1880. Der finna vi att staten under en tidrymd af 40 år, eller från och med 1841, till vägars anläggning och förbättring välvilligt lemnat det betydliga beloppet af öfver sex millioner kronor. Af detta belopp har Malmöhus län för en väglängd af 2.15 mil uppburit 180,845 kronor. Kristianstads län för en väglängd af 8,13 mil erhållit 230,798 kronor, Blekinge län för en väglängd af 4,90 mil bekommit 196,187 kronor 53 öre och Östergötlands län, som icke heller blifvit vanlottadt. för en väglängd af 18,82 mil fått sig tilldelade 405,765 kronor 50 öre. Den väglängd, som under dessa 40 år inom hela riket blifvit nyanlagd eller förbättrad, utgör i rundt tal 540 mil, hvartill således lemnats ett statsanslag af i medeltal 11,112 kronor per mil. Men går man till de olika länen, så visar det sig att exempelvis inom Malmöhus län vägmilen kostat 84,114 kronor, under det att den i Vesterbottens län icke uppgått till mer än 2,232 kronor och så i proportion derefter.

Emellertid är jag nu betydligt lugnare i afseende på utgången, sedan Herr Statsrådet och chefen för Civildepartementet yttrat sig i frågan och dervid förklarar, att regeringen med nöje skulle se.

Ang. anslag till
vägars anlägg-
ning och för-
bättring.

(Forts.)

att anslaget höjdes från 300,000 till 400,000 kronor. Och jag kan icke tro att de ärade reservanterne, som annars bruka visa sig särdeles lojala mot nuvarande regering, vilja bereda henne obehaget af ett afslag.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Sedan Herr Civilministern nu yttrat sig i frågan, skulle man af hans yttrande möjligen kunna draga den slutsatsen, att reservanterne icke haft skäl för sin reservation. Men Herrarne torde erinra sig att under föregående riksdagar af enskilda motionärer väckta förslag om förhöjning af ifrågavarande anslag alltid afslagits, och att det förut var på *regeringens* derom gjorda framställning som anslaget höjdes till dess nuvarande belopp; och då gick det som en dans. Af statsrådsprotokollet hafva vi sett, hurusom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i likhet med motionärerne, gjort framställning om anslagets höjande med 100,000 kronor, men att Kongl. Maj:t icke fann skäl att derom framlägga proposition till Riksdagen. Vi kunde väl icke tro annat än att detta var fullt allvar af regeringen och att hon icke ville hafva sin statsreglering rubbad; och jag kan därför icke föreställa mig annat än att vi voro i vår goda rätt, då vi reserverade oss, efter som Kongl. Maj:t lemnat utan afseende väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ofvanberörda framställning. Jag kan icke heller tänka mig annat än att, sedan Regeringen gjort upp sin statsreglering och beräknat inkomsterna på ena och utgifterna på andra sidan, det skall vara mera angenämt för henne om Riksdagen bifaller hvad reservanterne föreslagit. Nu kunna penningar till det högre anslaget icke anskaffas på annat sätt än genom att pruta af på Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret och minska förstärkningen af grundfonden i Statskontoret, så vida man icke vill pålägga nya skatter. Detta föranledde oss att reservera oss, för att dymedelst söka åstadkomma bifall till hvad regeringen äskat och icke till hvad Herrar Nyström och Hæggström begärt. Man skulle allt kunna åstadkomma åtskilliga motioner i dylik väg, om man kunde tro, att Riksdagen mot regeringens välgrundade förslag skulle bifalla enskilda motioner och sålunda rifva sönder en ordnad statsreglering.

Herrarne få därför ursäktat att vi reserverat oss och jag för min del vidhåller reservationen, trots hvad Herr Hæggström och flere andra talare sagt om att man bara skall släppa till pengar; ty jag tror att det kan komma en redovisningens dag, då det icke är så lätt att åstadkomma medel ens till de erforderliga utgifterna. Jag yrkar således bifall till reservationen.

Herr Wieselgren: Det har icke alls förundrat mig att Herr Carl Anders Larsson, när han sökt bedrifva parlamentarism i föreliggande anslagsfråga, känner sig misslynt, då han finner att hans försök lemnas utan afseende från regeringsbanken. Jag skall all-

deles icke klandra den ärade talaren, ty jag finner hans uppfattning, bedömd från hans ståndpunkt, fullt befogad; men vi, som icke uppställt en dylik regel till vår efterrättelse och därför äro mera oförhindrade än reservanterne att se till sjelfva saken, torde icke heller böra klandras af dem, om vi stanna vid en annan uppfattning. En utländsk författare har någonstädes yttrat, att romarne beherskade verlden icke så mycket genom sina legioner, som fast mera genom sina landsvägar. Det må gerna erkännas att i detta yttrande ligger någon öfverdrift; men just med denna söker dess sanna kärna desto kraftigare framhäfva kommunikationernas betydelse för ett samhälles utveckling. Det är heller ingenting annat än just detta samma som motionärerne åberopa då de i motiveringen till sitt förslag, citeradt å sid. 3 i Utskottets betänkande, yttra: att de statens medel, som nedläggas i dylika arbeten, till följd af de samfärdsleder, som derigenom skapas eller göras bekväma, befrämja landets uppodling, industri och tillväxt i folkmängd och välstånd, samt kunna således sägas, om ock indirekt, lemna staten ersättning för hvad den utgifvit. Oberättigadt torde ej heller kunna sägas vara det motionärerens förmenande, att, för så vidt statsverkets ställning det medgäfve, det skulle kunna varda liktydigt med misshushållning att ej höja vägfonden till ett belopp, hvarigenom åtminstone de allra viktigaste hithörande arbeten kunde varda hugnade med statsbidrag. Jag tror ock att de ärade reservanterne borde hafva lagt särskildt märke till att Herr Statsrådet och chefen för Civildepartementet i den Kongl. statsverkspropositionen förklarar att de skäl, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört till stöd för sin framställning, icke allenast vore »beaktansvärda», utan äfven »välbetänkta». När Kongl. Maj:ts regering funnit skälen för en tillstyrkt åtgärd »välbetänkta», så bör det väl icke förefalla herrar reservanter underligt, om hon till slut afgifver en sådan förklaring, som för en stund sedan till förmån för åtgärden här också verkligen afgafs.

Jag skulle icke vilja säga att sagde åtgärd vore välbetänkt, om det vore fråga om ett häftigt framrusande i tillgodoseendet af dessa anslagskraft. Så är dock ej förhållandet. Jag skall be att få påpeka för de ärade reservanterne, att behofvet af anslag inom detta område redan är uppskattadt till mera än 2,000,000 kronor, under det att här endast är ifrågasatt anslaget förhöjning till 400,000 kronor. Det bör vara så mycket mindre afskräckande som det faktiskt utgående beloppet för detta år ju redan uppgår till 380,000 kronor. Således är det endast 20,000 kronors förhöjning, frågan nu gäller. Jag tror därför att man, utan att svika sina principer om sparsamhet och hushållning, kan gå in på att bifalla Utskottets förslag. För min del gör jag det så mycket hellre, som jag ingenting har att invända mot den förste talaren från Norrland, hvilken påminde om det vanlottade läge med afseende å samfärdseln, i hvilket nämnda landsdel befinner sig i jemförelse med våra sydligare provinser.

Jag yrkar på dessa skäl bifall till Utskottets förslag.

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

*Ang. anslag till
vägars anlägg-
ning och för-
bättring.
(Forts.)*

Herr Helander: Vore det här fråga om ett anslag, som, sedan det en gång blifvit höjdt, sedermera årligen skulle utgå med samma belopp och icke åter få nedsättas, så skulle jag för min del icke vara med om Utskottets hemställan. Så är emellertid här icke förhållandet. Ingenting hindrar att, derest tillgångarne en annan gång icke medgifva beviljandet af ett lika belopp, då nedsätta detsamma. För min del får jag säga, att det synes mig ligga mycken billighet i Stats-Utskottets framställning, icke blott därför att hvad som här blifvit begärdt i sjelfva verket icke utgör mera än en femtedel af de belopp, hvilka krävas i anledning af ingångna och i vederbörlig ordning granskade och godkända förslag till anläggning af nya vägar, utan äfven emedan, såsom vi se af Utskottets betänkande, anslaget i fråga förnämligast gäller de tre nordligaste länen. Jag tror för öfrigt att man här bör noga uppmärksamma arealförhållandena. Det kan icke vara underligt om de, som bo i landets sydligare delar, till exempel i Skåne, förbise dessa förhållanden. Klart är dock att saken ställer sig helt annorlunda, der distanserna äro små, såsom förhållandet blefve, om det till exempel i främsta rummet gälde Malmöhus län med en areal af endast 42 qvadratmil, än då, såsom nu, frågan främst rörer Norrbottens län med 914 qvadratmil eller de tre nordligaste länen, i areal uppgående till omkring hälften af hela riket. Det kan väl icke komma i fråga annat än när det gäller kommunikationer för en så vidsträckt del af vårt land som den norrländska, man äfven bör göra allt hvad möjligt är för att uppfylla detta behof. Man har här talat om intresset att tillgodose den provins, man sjelf tillhör. Jag tillhör en provins, för hvilken något anslag icke blifvit ifrågasatt; men det oaktadt vill jag gerna rösta för hvarje ifrågasatt anslag af förevarande beskaffenhet, när det gäller Norrland; helst jag vet att Norrland representeras i denna Kammare af högst få ledamöter, då de nemligen för nyss nämnda tre län tillsammans utgöra knappt mer än 8 procent och för hela Norrland 13 $\frac{1}{2}$ procent af hela antalet representanter. Således är det för dessa norrländska representanter antagligen mången gång rätt svårt att genomdrifva beviljandet af anslag för Norrland, då deremot representanterne för de sydligare länen lättare kunna se dessas fördelar till godo; och detta vill synas vara lättare ju längre söder ut man kommer.

I afseende å hvad Herr Carl Anders Larsson nämnde om svårigheten att reglera staten och att man skulle nödgas afpruta på den behållning, som eljest skulle komma statsverkets grundfond till godo, får jag säga, att jag för min del icke skulle blifva särdeles ledsen, om denna tillökning till grundfonden skulle minskas med dessa 100,000 kronor, hvarom här är fråga.

Då här redan yrkats bifall till Stats-Utskottets förslag, kan jag icke annat än deri instämma.

Herr Jöns Rundbäck: Äfven jag vill bifalla Utskottets för-

slag och gör det af samma skäl, som den siste talaren, eller att här är fråga om ett anslag för ett år, hvilket en annan gång kan ned-sättas. Jag ber herrarne i det fallet betänka, att det kanske är sista gången som vi äro i tillfälle att besluta en förhöjning i detta anslag, ty så snart regeringens härordningsförslag gått igenom, få vi ej längre råd att bevilja anslag sådana som detta. Och dock behöfva vi då många nya och stora militärvägar, å hvilka dessa stora massor af trupper kunna färdas från den ena landsorten till den andra. Vi veta icke, om icke äfven Norrland blir utsatt för dessa trupptransporter, och säkerligen blir det då ganska svårt att komma fram på de fåtaliga vägar, som hittills der funnits. I, mine herrar, som viljen genomdrifva detta härordningsförslag, bören derfor tillse, att behovet af nya vägar tillgodoses. Ser man vidare på skattekommiténs finansplan och erinrar man sig den förberedande skattekommiténs utredningar, så visa dessa, att, om än tager alla möjliga skatter, som finnas och kunna anskaffas, äfven sådana med titlar, lånade från andra länder, och vidare beräknar den naturliga skatteförhöjningen, så skola alla dessa belopp likväl gå till fjerde och femte hufvudtitlarne under loppet af 15 år, och alla öfriga hufvudtitlar skulle icke få något. Så är det stäldt och så blir det nog. Det synes mig således vara angeläget, att vi vid detta tillfälle göra allt hvad vi kunna för de produktiva ändamålen, för den händelse att vi sedermera icke blifva i tillfälle att anslå något till dem, hvilka dock borde omhuldade af representationen och främst af denna Kam-mare. Derfor vill jag också nu lemna min röst för Stats-Utskottets förslag.

Hvad Herr Carl Anders Larsson nämnde derom, att intet annat sätt att anskaffa penningar till den föreslagna tillökningen funnes, än att nedsätta beloppet af den behållning, som afsetts att förstärka statsverkets grundfond, kan jag ej anse annat än såsom ett fattigdomsbevis från en statsutskottsledamot. Jag vet visserligen, att Utskottet har fått skicka ifrån sig fjerde och femte hufvudtitlarne till det Särskilda Utskottet, men jag hoppas och tror, att detta senare Utskott kommer att göra jemkningar i dessa hufvudtitlar åtminstone så mycket, som motsvarar de 100,000 kronor, hvarom nu är fråga. För resten förstår jag icke, hvarför icke Stats-Utskottet skulle kunna nu pruta ned något annat anslag. Förr har Utskottet gjort detta mycket gerna, ja, till och med helt och hållet gjort om Kongl. Maj:ts proposition. Har kanske Utskottet förlorat de recept, efter hvilka det förut hade att gå, eller huru kommer det sig, att Utskottet nu icke har några utvägar att få staten att gå i hop? Jag ber min ärade vän Carl Anders Larsson, som jag vet vara mycket uppfinningsrik, att uttänka andra dylika utvägar. Jag skall då rösta med honom; nu kan jag det icke. Jag yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag märker, att denna fråga antager
Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 10.

Ang. anslag till vägar anläggning och förbättring. (Forts.)

mycket större dimensioner, än jag förestälde mig, då jag i Stats-Utskottet var med om dess behandling. Inom Stats-Utskottet talades icke ett ord om de särskilda provinsintressena, sedan i början af diskussionen en ledamot, som väl hade reda på denna fråga, redogjort för, huru detta anslag under en lång följd af år fördelats mellan de särskilda länen, och det af denna redogörelse visade sig, att anslaget kommit i rikt mått till godo alla provinser i riket och icke minst Skåne. Således drogo vi icke ett ögonblick i betänkande att betrakta denna fråga såsom gemensam för hela landet, medan man åter här i Kammaren sökt göra den till en fråga för endast Norrland. Jag vet väl, att enligt de förslag, som nu föreligga utredda, en stor del af anslaget skulle komma att gå till Norrland, men, mine herrar, icke kan man väl vara viss derom, att ej från andra provinser under tiden kunna inkomma ansökningar med anspråk på statsbidrag, lika billiga och rättvisa som de från norrländska länen, och i så fall föreställer jag mig, att äfven de andra länen blifva tillgodosedda. Att sådana förslag äfven inkomma, torde vara temligen gifvet, ty om vi blott höja anslaget, skall regeringen icke lida brist på ansökningar, äfven från de södra orterna.

Jag hade minst väntat, att man skulle indraga de stora politiska stridigheterna i denna fråga, ty jag föreställer mig, att om än försvars- och skattefrågorna vid denna riksdag blifva lösta, detta skall ske på ett sådant sätt, att Riksdagen äfven framdeles skall blifva i tillfälle lemna anslag till ändamål, som påkallas af landets behof. Jag förstår mig icke heller på de recept, hvarom den siste talaren nämnde. Möjligen hade han sådana att bjuda på i Stats-Utskottet den tid, han der var ledamot; men jag måtte icke hafva förstått dem, och har icke heller hört dem omtalas sedermera.

Att Utskotten hafva svårt att tillfredsställa särskildt en ledamot i Kammaren, det har nog ofta förnummits. När man söker tillmötesgå en Kongl. proposition, då heter det, att så måste ske i hvad fall som helst för »parlamentarismens» skull, men om man gör någon afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit eller uttalar en mening afvikande från den han hyser, då benämnes det icke så sällan med något, hvarom jag icke nu skall tillåta mig att tala.

För min enskilda del har jag, vid betraktande af denna fråga, kommit till den åsigt, att detta anslag växer alldeles för fort. Vid 1874 års riksdag höjdes det från 150,000 till 200,000 kronor, 1881 höjdes det från 200,000 till 300,000 kronor, och nu, efter två års förlopp, skulle det ytterligare höjas till 400,000 kronor. I detta afseende hyser jag dock ej så stora betänkligheter, utan det förnämsta skälet till min reservation var den omständigheten, att man vill — såsom jag nu äfven hört yttras från statsrådsbänken — i detta anslag draga in anslagen till de stora vägförbättringarne. I nästa punkt af detta utlåtande finna vi, att Riksdagen för ett sådant företag, som beräknats kosta 515,680 kronor, beviljat 343,780 kronor. Jag är af den mening, att när så stora förslag till väg-

förbättringar blifvit uppgjorda, de ej utan vidare böra öfverlemnas till Kongl. Maj:ts afgörande på den utredning, som af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kan vara förebragt, utan att hvarje sådant särskildt förslag bör framläggas till Riksdagens skärskådande, och jag för min del skulle önska, att äfven så små byggnadsföretag, som det af chefen för Civildepartementet nyss omnämnda, komme under Riksdagens ompröfning. Nu finner jag att regeringen har en annan uppfattning om användandet af detta anslag, men jag hemställer, huruvida det kan vara rätt eller klokt att slå in på en sådan väg.

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

Hvad vidare beträffar det skäl för bifall till motionerna, som Stats-Utskottet anfört, nemligen att staten uppoffrat ofantliga summor till åstadkommande af jernvägar i landet, och att dessa jernvägar framkallat nya kommunikationer och nya landsvägar, så vill jag hemställa, huruvida den åsigten kan vara fullt riktig, att man först skall bygga jernvägar fram i vissa provinser och sedermera der äfven anlägga landsvägar. De orter, som ej fått några jernvägar, skulle helt säkert ej med blida ögon se, om andra orter, som kommit i åtnjutande af jernvägskommunikationer, äfven derföre skulle blifva hugnade med anslag till landsvägar. Jag tror, att man först bör tillse, att de provinser, som ej fått några jernvägar, må blifva försedda med goda landsvägar, och derigenom tillgodose rättmätiga anspråk på förbättrade kommunikationsleder äfven i dessa vanlottade orter. Jag har icke hört någon enda bestrida billigheten i det påstående, som representanten för Jemtland framstälde, och jag tror äfven att ett sådant fall bör få företräde; men de intressen han förfäktade kunna lika gerna tillgodoses med det mindre anslaget, ehuru man naturligtvis icke kan få vägförbättringarne så fort till stånd, som om förhöjning i anslaget eger rum.

Jag har härmed redogjort för de skäl, som föranledt mig att hålla på det Kongl. förslaget, och jag öfverlemnar till Kammarens bedömande, huruvida det ej bör anses såsom det nyttigaste. Jag håller fortfarande på Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti förenade sig Herr *Johan Jönsson*.

Herr Hörnfeldt: Jag hade knappast behöft begära ordet för att motivera de skäl, som föranledt mig att biträda Utskottets förslag, emedan åtskilliga ledamöter af Kammarerna, som ej tillhöra Stats-Utskottet, så ampelt förordat samma förslag, att jag kunnat afstå från att yttra mig. Jag har derför egentligen uppträdt för att vederlägga åtskilliga af de uttalanden, som gjorts af de talare, hvilka yttrat sig emot Stats-Utskottets förslag. Det skäl, som de hufvudsakligen anfört, hörde jag äfven inom Utskottet, nemligen att det skulle vara olämpligt att tillstyrka något högre belopp än Kongl. Maj:t begärt, och detta emedan man tyckte att frågan vore af sådan beskaffenhet, att den borde underställas Kongl. Maj:ts pröfning och genom en Kongl. proposition framläggas för Riksdagen, innan man på

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

enskild motionärs framställning tillstyrkte en så pass stor förhöjning i anslaget, som här är fråga om. Detta kan visserligen hafva sin sida, för så vidt man utgår från den grundsatsen, att det ifrågasvarande anslaget är af sådan beskaffenhet, att för dess beviljande behöfves en grundlig utredning af regeringen. Men så är ej förhållandet. Ty hos Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hvilat en så stor massa förberedda planer till arbeten, förtjenta af understöd, att man endast behöfver gå dit och taga kännedom derom, för att finna sig öfvertygad om anslagsförhöjningens behöflighet, utan att besvära regeringen med någon utredning. Man befinner sig således på en fast ståndpunkt, så att, vare sig regeringen eller enskild motionär framkommer med något förslag i berörda hänseende, man bör hafva rättighet att bifalla eller afstyrka detsamma.

Vidare hafva herrar Sven Nilsson och Ola Bosson Olsson framhållit, att de ej gerna vilja afsäga sig pröfningsrätten beträffande anslag till sådana *större* väganläggningar, som skulle få understöd från denna fond, derest den komme att höjas från 300,000 till 400,000 kronor. Ja, det må så vara. Men jag tror, att man gick ut från en helt annan grundsats, då man för flere riksdagar sedan till Kongl. Maj:ts disposition först stälde många millioner kronor för att utdelas till enskilda jernvägsbolag, som ville bygga enskilda jernvägar. Jag förestälde mig, att man gjorde detta därför att man ej ville, att vi skulle stå här och kifvas om det ena eller andra anslagets företråde, och jag tror således att det äfven nu, i enlighet med denna grundsats, är mycket bättre att till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett större anslag, men ej på enskild motionärs framställning tillstyrka understöd deraf för vare sig den ena eller andra orten.

Vidare sade desse ärade talare, att i samma mån anslagen ökades, i samma mån skulle äfven pretentionerna ökas. Jag vill icke bestrida sanningen af detta påstående, ty äfven jag tror att pretentionerna komma att ökas. Men jag vill be de ärade talarne komma i håg, att i samma mån som folkmängden ökas och odlingen fortgår, i samma mån må vi äfven vara beredda på att öppna lättare kommunikationer och bygga vägar på de ställen, der sådana tarivas. Det är visserligen sant, såsom en annan talare yttrat, att Malmöhus län icke för närvarande begärt något anslag för dylika vägar, men jag tror ej att man bör göra denna sak till ett ortintresse, och om man ser på Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens berättelse, ur hvilken Herr Hæggström nyss meddelat åtskilligt, så finner man också att der ej är fråga om några ortintressen, utan det framgår af denna berättelse, att än den ena, än den andra orten kommit i åtnjutande af understöd för sådana vägförbättringar, hvarom här är fråga. Jag tror så mycket mindre att man bör göra denna fråga till ett ortintresse, som jag är öfvertygad om, att hvarken Herr Sven Nilsson eller Herr O. B. Olsson eller någon af de öfriga reservanterna inom Utskottet hafva reserverat sig mot den begärda förhöjningen på den grund, att den möjligen skulle komma de norrländska orterna mer

än de sydliga till godo, utan hufvudsakligen af det skälet, att förslaget blifvit framställt af enskilde motionärer. För min del ser jag i denna omständighet intet hinder för anslagets beviljande och anhåller således om bifall till Utskottets förslag.

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

Herrar *L. J. Larsson* i Tranhult och *C. Johansson* instämde med Herr Hörnfeldt.

Herr Wieselgren: En ärad talare på skånebänken rigtade mot mig den anmärkningen, att, derest han understödde ett regeringens förslag, så nämnde jag det parlamentarism, men om han deremot afstyrkte ett sådant, så hade han erfarit att han kunde få höra något ännu värre; jag skulle nemligen någon gång hafva mot honom använt ett uttryck af sådan beskaffenhet, att han icke ville upprepa det. Jag har på ort och ställe skaffat mig upplysning om hvad den värde talaren härmed åsyftade; och då han icke vill upprepa det der uttrycket, så skall jag i stället göra det. för att Kammarerna dermed må sättas i tillfälle att bedöma, huruvida saken verkligen var så farlig som den ärade talaren anser den.

Då för fyra eller fem år sedan en Kongl. proposition rörande förhöjd bränvinstillverkningsafgift remitterades till Bevilnings-Utskottet, förklarade den ärade talaren på skånebänken, att det enligt hans uppfattning vore origtigt att ifrågasätta en förhöjd skatt på en dryck, som egentligen vore en arbetaredryck, och som han därför ansåg icke böra göras dyrare än den redan var. I sammanhang härmed talade han också något om obenägenheten hos arbetaren att utgöra skatter — jag mins ej mera ordalagen, men de gävo mig anledning att uttrycka min uppfattning vara den, att bränvin förbrukades af många andra än arbetare, och att jag trodde mångfaldiga sådana funnes, som aldrig begagnade bränvin, men gerna betalade sin skatt. Jag yttrade tillika, att det föreföll mig som om den ärade talaren hemtat sin bekantskap med, det vill säga sin uppfattning af den svenska arbetaren från dessa kringstrykande vagabonder, som gerna suppa bränvin, men ogerna betala skatt — en uppfattning, som jag deremot ville bestrida. Att detta mitt yttrande brustit i tydlighet måste jag antaga, likasom jag vet att det felaktigt återgifvits; men då den ärade talaren ansett det vara mot sig rigtadt i den mening, att jag skulle velat nämna honom en »vagabond» eller sätta honom i något slags förbindelse med sådana, vågar jag förklara att han fullkomligen missförstått mig; och jag hemställer till Kammarerna, om icke ett antagande sådant som det, på hvilket den ärade talaren nu burit i så många år, redan i och för sig måste anses fullkomligen orimligt! Visst är, att min mening aldrig varit sådan, som den af honom fattats; och huru än orden vid tillfället fallit sig, hoppas jag dock att jag i sagda afseende må få ega vitsord hos både honom och Kammarerna.

Ang. anslag till
vägars anlägg-
ning och för-
bättring.
(Forts.)

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag skall börja med att förklara, att jag icke kommer att yrka afslag å Utskottets förslag, men då man från så många håll, oakadt det fogliga motståndet från reservanternes sida mot en tillökning i det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, funnit nödigt att så varmt förorda Utskottets förslag och ansett sig till stöd för detsamma behöfva åberopa utländske författare, jemföra landsvägar och religion samt till och med indraga bränvinsfrågan i diskussionen. får åtminstone jag för min del säga, att en framställning om någon varsamhet vid beviljandet af detta anslag icke kan vara så obefogad, att icke reservanterne torde hafva haft goda skäl för sin åsigt. Jag skall dervid först och främst be att få anmärka, att då så väl motionärerne som Utskottet kalla anslaget en *fond*, kan det genom denna benämning lätt tydas för något annat än det verkligen är, ty det är ett *anslag* och icke någonting annat. Jag skall också be att få erinra om, att detta anslag första gången beviljades vid 1859—1860 årens riksdag och då bestämdes till ett årligt belopp af 150,000 kronor. År 1874 höjdes anslaget från 150,000 kronor till 200,000 kronor och år 1881 från 200,000 kronor till 300,000 kronor, således icke obetydligt på en ganska kort tid. Dertill kommer, att år 1876 beviljades för en särskild väganläggning mellan Lycksele och Stensele 95,000 kronor utöfver den allmänna vägbyggnadsfonden, och redan året derefter eller 1877 för en väganläggning från Sorsele till Strycksele ett belopp af 343,780 kronor, att delas på några år, utöfver samma fond. När man nu lägger dessa mera tillfälliga anslag till större väganläggningar tillsammans med det ordinarie anslaget och sedan med stöd häraf höjer detta ordinarie anslag och möjligen derefter ytterligare beviljar tillfälliga anslag, när det ordinarie håller på att taga slut, blifver väl slutsumman i verkligheten större än de, som för ifrågavarande ändamål beviljats föregående år, eller ock skall man ju, genom ett dylikt förfarande, stänga vägen för beviljande af särskilda anslag utöfver det ordinarie.

För öfrigt tror jag, att det är en öfver hela landet känd sak, att det icke alltid gått så ordentligt till med dessa anslag. Man har nemligen inom Stats-Utskottet hört omtalas mycket märkvärdiga historier i detta hänseende. Det har visat sig, att statsanslagen vid vissa tillfällen till och med varit större, än man kunnat få entreprenörer att bygga vägen för. Det har visat sig, att de i företaget intresserade personerna lemnat det åt entreprenörer, med vilkor att sjelfva lemna en del arbete med egna drängar eller lejda arbetare och gjort sig godt betalda för detta samt förfarit på mångahanda andra sätt, som åtminstone icke varit förtjenta af något loford, om de icke varit förtjenta af någonting annat. Jag har blott velat nämna detta såsom skäl för mitt yttrande, att man bör gå varsamt till väga vid ökandet af detta anslag.

För min del vill jag icke göra detta anslags ökande till ett ortintresse, men när en talare från Vesterbotten förklarade sig vara

fri från allt sådant, emedan något anslag icke vore begärddt till vägförbättringar inom Vesterbottens län, så var detta icke rätt. Ty det är begärddt ett anslag af 262,850 kronor till vägförbättringar inom Vesterbottens län, fastän ansökningarne derom blifvit åter-skickade till vederbörande för att i någon mån göras om. För öfrigt vill jag icke gå in på, att, om man begär mycket penningar till en eller annan sak, denna begäran i och för sig är ett bevis på verkligt behof, och framför allt *icke*, att alla ansökningar om anslag äro *berättigade*; jag anser, att, huru nödvändigt det än kan vara att befrämja dessa väganläggningar, kan man dock icke göra allt på en gång, utan frågan är ju blott om huru fort man skall gå till väga. Här är exempelvis ifrågasatt ett vanligt anslag till brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt för upprensning af åar och farleder. Ingen har dock föreslagit någon tillökning i detta anslag. I fjor beviljades för sistnämnda ändamål lika som förut ett belopp af 100,000 kronor, och i år är föreslaget, att en lika stor summa skall utgå, ehuru hos Väg- och vattenbyggnadstyrelsen sistlidna år i Februari, sedan årets anslag var utdeladt, hvilade ytterligare ansökningar om statsbidrag för utförande af arbeten af ifrågavarande beskaffenhet till en beräknad kostnad af 380,275 kronor, så att äfven här kunde finnas skäl till en förhöjning, men ingen har ifrågasatt eller begärt någon sådan, och följaktligen har icke heller Stats-Utskottet kunnat tillstyrka ett högre belopp.

I fråga om större tillfälliga anslag till enahanda ändamål, som understundom kunna ifrågakomma, kan jag icke neka till, att jag delar Herr Sven Nilssons åsigt, att de icke rätteligen böra ingå i det vanliga anslaget för väganläggningar och vägförbättringar i allmänhet. Ty om Kongl. Maj:t af detta anslag beviljade en summa för påbörjande af en anläggning af mera storartadt slag, har man derigenom också bundit Riksdagen att fortsätta med beviljandet af anslag för samma ändamål. Men detta anslag för väganläggningar och vägförbättringar var ursprungligen afsedt endast för mindre arbeten, hvilket också torde vara det rättaste sättet för anslaget användande, och det kan icke i någon mån jämföras med de medel, Riksdagen ställt till Kongl. Maj:ts förfogande för att användas till understöd för enskilda jernvägar. Det är icke dermed jämförligt, och en hvar torde veta, att de olika intressena rörande bidrag till enskilda jernvägsanläggningar till slut blefvo så vådliga, att Riksdagen ansåg lämpligt att göra sig af med dem och låta Kongl. Maj:t skilja mellan de olika intressena, samt att berörda bidrag icke äro *anslag*, utan *lån*.

Jag skall sluta med hvad jag började, eller att jag icke vill yrka afslag å Utskottets betänkande i förevarande punkt, men jag har dock ansett, att reservanternes åsigt, att man vid beviljandet af detta anslag bör gå varsamt till väga, kan vara befogad.

Herr Sven Nilsson: Då jag hade mitt förra yttrande, önskade

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring.
(Forts.)

Ang. anslag till vägars anläggning och förbättring. (Forts.) jag slippa återkalla obehagliga minnen i Kammaren, hvilket förändringar ledde mig att icke utsäga hvad jag antyde.

Jag skall icke heller nu tillåta mig något yttrande angående Herr Wieselgrens nu afgifna förklaring öfver hans mot mig för några år sedan rigtade uttryck. Jag vill blott säga, att denna förklaring tolkar hans ord på något annat sätt, än man måste göra, då de första gången uttalades, men det återstår likväl något, som ytterligare behöfver förklaras. För öfrigt vill jag endast tillägga, att sådana uttryck, på hvilka jag i mitt anförande syftade, vid mer än ett tillfälle kommit från samme talare. I det fallet behöfver jag blott erinra honom om, huru han mer än en gång i Kammaren talat om dels regeringens, dels Utskottens »svarta och hvita barn».

Herr Markstedt: Herr Talman! Jag skall endast be att få göra ett tillägg till Herr Civilministerns anförande rörande den ifrågasatta väganläggningen mellan Byske och Risnabben. Det synes mig som frågan nu skulle gälla, huruvida Andra Kammaren vill tvinga regeringen att framkomma med ett särskildt förslag rörande denna väganläggning. Mig förefaller denna fråga temligen onödig, ty jag antager att, om den nu föreslagna förhöjningen af anslaget icke vinner Riksdagens bifall, regeringen måste framställa förslag om ett särskildt anslag för väganläggningen mellan Byske och Risnabben, och att Kammaren således senare under riksdagen skulle få att göra med samma sak. Ifrågavarande väganläggning gäller en sträcka af åtta mil, såsom Herr Statsrådet upplyste, och anläggningskostnaden uppskattas till omkring 168,000 kronor. Jag kan dessutom upplysa, att den kommun, som ligger närmast kusten och genomkåres af den ifrågavarande vägsträckan, nemligen Byske, för närvarande icke har en enda fot med statsanslag byggd väg från kusten eller allmänna landsvägen mellan Ystad och Haparanda. Byske kommun har likväl deltagit i väganläggningar i många riktningar, emedan Byske förut hört till Skellefteå. Nu är Byske en kommun på 6 à 7 tusen invånare, men har trots alla ansträngningar icke lyckats få en enda fot byggd väg uppåt landet. Den ifrågasatta väganläggningen rör för öfrigt icke allenast Byske och Vesterbottens län, utan äfven Norrbottens län och är sålunda icke af så lokalt intresse, som man möjligen tänker sig.

Angående den insinuation, som Herr Ola Andersson gjorde, att anspråken på anslag för vägförbättringar och anläggningar icke alltid äro så berättigade, eller att dessa anslag icke alltid blifva så väl använda, så vill jag upplysa, att jag varit med om en väganläggning mellan Norsjö och Malå, gällande en sträcka af 5 mil. Kostnaden för denna anläggning uppgick till 75,000 kronor, och häraf beviljade Riksdagen 50,000 kronor, för hvilket vi äro Riksdagen tack skyldige. Af denna sträcka föllo ungefär två tredjedelar inom Skellefteå härad; och således kom detta härad äfven i åtnjutande af två tredjedelar af anslagets belopp. Men utom detta statsanslag utdebiterades år

1874 för ifrågavarande ändamål ensamt på Skellefteå härads väg-
 byggnadsskyldige 22,000 kronor. Alldeles i samma stil gick det med
 Jörn—Arvidsjaursvägen, till hvilkens byggande Riksdagen också var
 nog välvillig att bevilja anslag. Men att staten någonsin till fullo
 gifvit hvad till vägarne anläggning erfordrats i min hembygd, är
 verkligen icke förhållandet. I Vesterbottens län påstår jag sålunda
 att de af Riksdagen beviljade medel aldrig blifvit missbrukade. Herr
 Talman! Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

*Ang. anslag till
 vägars anlägg-
 ning och för-
 bättring.
 (Forts.)*

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det propositioner
 gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hem-
 ställan.

Punkterna 2—5:

Blefvo jemväl bifallna.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes Lag-Utskottets Utlåtande N:o 10,
 i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 22 § i förord-
 ningen angående in-teckning i fast egendom.

Detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för
 nästa sammanträde.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.